

Justis- og beredskapsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 30.3.2015

Deres ref: 15-404/GBO

HØRING – endring i utlendingsloven - politiattest for tolker

Vi viser til departementets høringsbrev av 16.1.2015 i anledning forslag til endring i utlendingsloven. NOAS takker for at vi får anledning til å gi våre kommentarer til den foreslåtte lovendringen. Forslaget gjelder ny § 86 a, "politiattest for tolker".

NOAS er i utgangspunktet positive til at UDI og UNE gis hjemmel for å kreve politiattest for tolker som benyttes av utlendingsforvaltningen. Per i dag er det bare politiet som har adgang til å kontrollere tolkenes vandel, jf. kap. 7 i lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven). NOAS er ikke uenige i departementets begrunnelse med at hensynet til rettsikkerhet og taushetsplikt tiliser at det bør stilles krav til tolkens vandel i alle ledd av utledningforvaltningen, og mener dette veier spesielt tungt når det gjelder søknader om asyl.

Krav om kvalifiserte tolker

Krav om politiattest bør ses i sammenheng med generelle krav til tolker som benyttes i utlendings saker. Et eksempel på krav til kvalitet finnes i UDI-rundskriv 2011 – 039. I rundskrivets pkt. 2.4. fremgår det at statsutoriserte tolker skal benyttes, der en slik tolk er tilgjengelig. Der en slik tolk ikke er tilgjengelig, skal man benytte best kvalifiserte tilgjengelige tolk til oppdraget. Det skal videre gjøres lydopptak dersom en må benytte tolk som ikke er testet eller har den formelle kompetansen som ellers kreves.

NOAS mener at UDIs retningslinjer eller tilsvarende må gjøres gjeldende også i UNE og i politiet, herunder politiets utlendingsenhet, som er ansvarlig for registrering av søknader om asyl. Høyt kvalifiserte tolker med høy grad av profesjonalitet og bevissthet om sin rolle, vil trolig ha enda større betydning for tilliten til asylsystemet i ankomst enn politiattest. Dette vil kunne bidra til å styrke opplysningen av saken og saksbehandlingen i første instans, noe som har vært fremhevet som en målsetting i regjeringens samarbeidsavtale med Krf. og Venstre (jf. avtalens pkt. E -3).

NOAS er forøvrig av den oppfatning at det alltid bør gjøres lydopptak under asylregistrering og asylintervju, av hensyn til rettsikkerhet og kvalitet i saksbehandlingen. Vi viser til begrunnelsen i UDIs internmelding IM 2011-027, pkt. 3.3.

I NOU 2014: 8 'Tolking i offentlig sektor- et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd', fremkommer det at det er et stort underforbruk av tolker i utlendingssaker også i justissektoren. En viktig årsak til dette, i tillegg til uklart regelverk og manglende rutiner, er mangelen på kvalifiserte tolker, jf. Tolkeutvalgets utredning. Skjerpede krav til tolker kan føre til at det blir enda dårligere tilgang til tolker. NOAS mener kravene til vandel ikke må settes så høyt at det i realiteten innebærer yrkesforbud for store grupper av personer som ellers kan være aktuelle for yrket.

NOAS vil derfor ta et forbehold når det gjelder presiseringen av at det skal kreves fremlagt uttømmende og utvidet politiattest. På den ene siden er det opplagt at en person som er dømt for eksempelvis flyktningsspionasje eller forhold som gir grunnlag for utestengelse fra flyktningstatus ikke bør kunne jobbe som tolk i asylsaker. På den annen side kan mindre lovbrudd, inkludert evt. brudd på utlendingsloven langt tilbake i tid, være uten betydning for vedkommendes egnethet som tolk.

Krav om identitetsbevis for utstedelse av politiattester

NOAS mener det er grunn til at det bør utredes/gjøres en avveining av om saksbehandlingen hos UDI og UNE kan bli negativt påvirket ved innføringen av et krav om politiattest, dersom det innebærer at det blir dårligere tilgang til godt kvalifiserte tolker. For å kunne få utstedt en politiattest, må en kunne dokumentere identitet. Det er en kjensgjerning at mange som opprinnelig kom til Norge som asylsøkere, ikke har dokumenter fra hjemlandet som tilfredsstillende norske krav til identitetsbevis. Samtidig har langt de fleste kunnet sannsynliggjøre identitet¹, og kan da på visse vilkår få utstedt reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Det er per i dag ikke kjent for oss hvor mange som får innvilget oppholdstillatelse, men som ikke har eller greier å skaffe identitetsdokumenter, enten fra hjemlandet eller utstedt av norske myndigheter. Det er derfor ikke klart om det kan dreie seg om et stort antall personer som på andre måter er godt egnet og kvalifiserte til å jobbe som tolker i utlendingsforvaltningen, i praksis ikke kan benyttes fordi de ikke får utstedt politiattest.

Personer som er feilaktig dømt

Sommeren 2014 ble det slått fast av Høyesterett at norsk praksis med å straffe flyktninger som har brukt falske reisedokumenter for å kunne komme til Norge å søke asyl, var i strid med Flyktningekonvensjonen art. 31. Praksisen har ført til mange domfellelser i strid med Norges internasjonale forpliktelser og dermed urettmessig oppføring i strafferegisteret for dem det gjelder. I den nye instruksen fra Riksadvokaten, skal straffen utsettes og saken gjenopptas for personer som er dømt, men ennå ikke har sonet. Personer som allerede har sonet, eller betalt bot, må evt. selv be om gjenopptakelse av saken.

¹ 1 Etter det vi har fått opplyst fra UDI ble det realitetsbehandlet 39 158 asylsøknader i perioden 2009-2012, hvorav identitet var dokumentert eller sannsynliggjort i 90% av tilfellene, mens det i de øvrige ikke var tatt stilling til, eller ikke sannsynliggjort identitet. Vi er ikke kjent med fordeling av utfall i sakene (innvilgelse eller avslag) i forhold til sannsynliggjort identitet, men det er rimelig å anta at andelen avslag var større blant dem med «ikke sannsynliggjort identitet».

NOAS mener at Riksadvokatens instruks ikke godt nok ivaretar rettssikkerheten til feilaktig dømte som allerede har sonet. NOAS er ikke av den oppfatning at feilaktige dommer i seg selv tilsier at det ikke skal kunne kreves politiattest for tolker i utlendingsforvaltningen. En urettmessig oppføring i strafferegisteret som kan bety at en ikke kan jobbe som tolk, bør etter NOAS oppfatning løses gjennom gjenopptakelse av saken og sletting fra strafferegistret.

Problemstillingen er imidlertid relevant for avveiningen. Dette viser at manglende rettsikkerhet for asylsøkere i ankomst, kan få vidtrekkende konsekvenser, både for den enkelte og for det norske samfunnet. Vi viser til Likestillingsombudets høringsuttalelse for ytterligere drøfting av denne problemstillingen.

På bakgrunn av ovennevnte vil NOAS legge til grunn for sin støtte til den foreslåtte lovendringen at det:

- 1) Settes krav til bruk av kvalifiserte tolker, på linje med Utlendingsdirektoratets rundskriv RS 2011-39
- 2) Settes i verk tiltak for å øke tilgangen til kvalifiserte tolker, jf. Tolkeutvalgets forslag til opptrappingsplan 2015-2018
- 3) Gis nærmere retningslinjer for vurdering av hvorvidt eventuelle straffbare forhold har betydning for en persons egnethet som tolk i den aktuelle sammenhengen.

Vi takker departementet for anledningen til å delta i høringen. Vi kan gjerne kontaktes om det skulle være spørsmål eller behov for utdypende kommentarer.

Med vennlig hilsen
for **Norsk Organisasjon for Asylsøkere**

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Solvei Skogstad
rådgiver